

Humakin blogit

Kulttuurienvälinen kommunikaatio kuurojen kansainvälisissä yhteisöissä

Ensimmäinen muistoni kansainvälistymisestä

Aloitin työurani Humanistisessa ammattikorkeakoulussa vuonna 2001 ja olin vielä melko kokematon kansainvälisyyden saralla. Työhöni kuului mahdollisuus käydä kansainvälisissä tapahtumissa ja luoda yhteistyökontakteja.

Matkustin kollegani kanssa Sveitsiin, jossa järjestettiin kuurojen viittomakielentulkittajien workshop. En tuolloin osannut juurikaan kansainvälistä viittomista, mutta kollegani taitoi hyvin, joten hänen turvin rohkenin mukaan. Zürichin lentokentällä tapasin muut osallistujat. Siinä tutustumisten vilinässä ja hässäkössä viitoitin kaikesta vahingossa suomalaisen viittomakielen viittoman KYLLÄ. Kollegani nykäisi hihastani ja kehotti, ettei kannattaisi käyttää sitä, kun kansainvälisessä yhteydessä voi merkitä SUU-KIINNI tai NALKUTTAA. Onneksi en saanut ihmetteleviä katseita.

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (Humak) voi opiskella viittomakielen tulkiksi. Kuva: Humak.

Tulipa asia nyt tälle Suomen pojalle kuin halolla päähän

Tarkemmin ajateltuna pitäähän asia paikkansa. Suomalaisen viittomakielen oikealla kädellä tuotettava viittoma KYLLÄ pohjautuu alun perin Ruotsissa käytettävien sormiaakkosten J ja A yhdistelmään, joka aikanaan kävi fonologisen prosessin.

Perusmuodossa viittomaan kuuluu liiketoisto, mutta painokkaassa sävyssä voi viittoman tuottaa kertaliikkeellä. Viittoman ollessa liiketoistossa voi helposti muistuttaa merkitystä NALKUTTA, jonka viittomakieltä taitamattomatkin voivat hahmottaa helposti, kun kuvittelee mielessään, miten joku puhuu jostain asiasta lakkaamatta.

Näinkin harmittomalta ja kotimaiselta kuin viittoma tuntuikin, saikin viittoma yhtäkkiä kansainvälisen ulottuuden ja vieläpä kielteisen. Loppumatkan muistin olla käyttämättä tätä ja käytin sen sijaan oppimaani kansainvälistä tapaa sanoa YES eli oikean käden S-käsimuoto tekee toistuvan nyökyttelyliikkeen.

Mikä on ns. kansainvälinen viittominen?

Sittemmin tilanteiden ja mahdollisuuksien myötä pääsin lähempään tekemiseen kansainvälisen viittomisen kanssa. Yllätyin siitä, miten kansainvälisessä viittomisessa korostuvat erityisesti ei-manuaalisuuden käyttö, tilankäyttö ja roolinvaihdot.

Kansainvälinen viittominen sisältää myös joitakin viittomakielille ominaisia universaaleja kieliopillisia piirteitä kuten verbien taivutus ja klassifikaattorit. Viittomisto taas aiheutti alkujaan suuria vaikeuksia. Siinä esiintyi nimittäin paljon erilaisia ennestään tuntemattomia viittomia pääasiassa amerikkalaisen viittomakielen vaikutuksesta. Aloin niitä kuitenkin vähitellen muistaa ja soveltaa, kun ne tietyissä konteksteissa toistuivat.

Huomasitko aiemmin lukiessasi, että käytin kahta eri termiä, eli suomalainen viittomakieli ja kansainvälinen viittominen? Nimenomaan. Kuurojen maailmassa yleisesti ajatellaan, että jokaisessa maassa on oma/omat kansalliset viittomakieliset, jotka ovat puhutun kielen veroisia. Kansainvälistä viittomista taas ei pidetä itsenäisenä kielenä, koska se ei ole varsinaisesti kenenkään ensikieli (vanhemmilla opittuna) ja mukautuu hyvin paljolti keskusteluun osallistujien mukaan. Kansainvälinen viittominen onkin yleinen kommunikaatiomenetelmä kuurojen yhteisissä kokoontumisissa ja tapahtumissa kuten maailmankongresseissa, suur tapahtumissa, leireillä ja palaverissa.

Koska jokaisessa maassa on erilaiset sormiaakkoset ja numerot, nämä tulisi välttää kansainvälisissä yhteyksissä. Yleensä käytetään amerikkalaisen viittomakielen sormiaakkosia, mutta vaihtoehtoisesti voi käyttää muunlaisia multimodaalisia keinoja kuten paperille kirjoittamista tai seinään piirtämistä yhdessä nimien kanssa. Numeroiden kanssa ei käytetä monimutkaisia rakenteita. Kun halutaan viitota vuotta 2021, suomalaisessa viittomakielessä se viitotaan 2000+20+1, mutta kansainvälisessä viittomisessa visuaalisuuteen pohjautuen viitotaan numerot yksitellen eli 2+0+2+1.

Olisiko maailmassa vain yksi viittomakieli?

Asiasta kiinnostuneet ovat usein pohdiskelleet, montako kansallista viittomakieltä maailmassa mahtaa tarkalleen olla. Samaa voisinkin kysyä, montako puhuttua, kirjoitettua ja tunnistettua kieltä maailmassa mahtaa olla. Sama koskee viitottujakin kieliä.

Tutkimusten edetessä löytyy uusia ja tunnistettavia viittomakieliä kaikissa maailman kolkissa. Suomi on virallisesti kaksikielinen maa ja meillä on myös kaksi eri viittomakieltä, eli suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli (*finlandssvenskt teckenspråk*). Vaikka näiden viittomisto on paljolti samanlainen ja kielet ovat keskenään jokseenkin ymmärrettäviä, huulionkäyttö on kuitenkin yksi merkittävistä erottavista tekijöistä. Siksi nämä molemmat halutaan pitää omina kielinään.

Samaten Belgia on kaksikielinen maa, ja myös siellä käytetään kahta viittomakieltä, flaamilaista (*vlaamse gebarentaal*) ja ranskanbelgialaista viittomakieltä (*langue des signes de Belgique francophone*). Kansallisten viittomakielten olemassaoloon vaikuttavat niin maantieteellinen sijainti suhteessa toisiinsa kuin maan valtaväestön kirjoitettu kieli, kulttuuri ja historia. Lisäksi maan luonnolla, uskonnolla ja politiikalla voi olla vaikutusta arkielämän viittomistoihin. Rukoileminen näkyy käyttäytymismallissa. Suomalainen kuuro voi kuvailla erilaisia lumen ja jään ominaisuuksia ja afrikkalainen kuuro vastaavasti erilaisia hiekan ja kiven

koostumuksia. Kun länsimaissa on monipuoluejärjestelmä ja kansalaisvapaudet, Pohjois-Korean yksipuoluejärjestelmän ja johtajien henkilöpalvonta heijastuvat arkielämän viittomistoihin ja fraaseihin.

Eikö maailmassa voisi olla vain yksi yhteisesti hyväksytty viittomakieli kansainvälisten kontaktien ja kommunikaatiotilanteiden helpottamiseksi? Samalla periaatteella voisin esittää kysymyksen, eikö maailmassa voisi olla vain yksi yhteisesti hyväksytty puhuttu ja kirjoitettu kieli, jotta voisimme vaivatta ratkaista yhteisiä ilmasto, talous- ja politiikkakysymyksiämme? Tällöin kiina olisi lyömätön voittaja jo puhujamääränsä perusteella. 你好! 你好吗?

Videoklippi sisältäen viisi viittomaa: kyllä, nalkuttaa, yes, 2021 kahdella eri tavalla. Viittoja ja kuvaus: **Juha Manunen**.

- Kirjoittaja: **Juha Manunen**, Lehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kuopion alueyksikkö, Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutusohjelma, 22.9.2021